

La Mosquitia, un regne impossible

Durant el segle XIX, la possibilitat d'un regne dels mosquitos va ser ben real. Tanmateix, la pressió dels Estats Units i de Nicaragua no ho va permetre.

Al'àrea cultural ameríndia circumcaríbiga, a l'inici del segle XX, els únics pobles indis lliures eren els de la costa atlàntica dels actuals estats de Nicaragua, Hondures i Belize; els pobles que habitaven algunes regions de boscos tropicals de Costa Rica i Panamà; i els d'algunes zones remotes de la part septentrional de Colòmbia i Veneçuela. De tots aquests, cal destacar els indis mosquitos (o misquitos) de la costa atlàntica d'Amèrica Central, un poble que parla la llengua homònima, del grup txibtxa. La seva situació perifèrica i la presència dels britànics va fer que Espanya, de fet, mai no ocupàs les seves terres. Durant algunes dècades va existir una mena d'embrió de "regne" sota la protecció britànica, que, amb el temps, tal vegada hauria pogut donar pas a un estat indi americà.

Tanmateix, les pressions dels Estats Units i de Nicaragua van posar fi a aquesta possibilitat, però no aconseguiren callar un poble amb una extraordinària personalitat i una notable capacitat d'adaptació.

Cap al 1825-30, aprofitant el nou context provocat per les independències

hispanoamericanes, els britànics van consolidar la seva influència a la regió i, al 1847, van arribar a crear el protectorat de Mosquitia, cas insòlit en la història dels pobles indis d'Amèrica Central. En aquesta zona, durant els segles XVIII i XIX, els indis es van mesclar amb la població negra que els anglesos van dur de l'Àfrica per treballar en les seves plantacions, però sense perdre la seva llengua índia. Els britànics fomentaren la seva oposició als espanyols primer, i als nicaragüencs després. Proveïts d'armes de foc, no sols mantengueren la seva personalitat sinó que es van estendre per la costa atlàntica, des d'Hondures fins a Panamà, i van sotmetre altres pobles indis, com els sumus. De fet, les autoritats criolles de Costa Rica van pagar tribut als mosquitos entre 1779 i 1841. Els contactes freqüents amb els britànics també van afavorir una certa difusió de la llengua anglesa i, des del 1847, un procés evangelitzador a càrrec de l'Església moraviana. Amb el temps, els mosquitos, que havien rebutjat sempre els evangelitzadors catòlics, es van cristianitzar completament i es va produir una identificació completa entre ésser mosquito i ésser cristià moravià. D'altra banda, les autoritats britàniques van potenciar una "monarquia" que sempre va tenir un poder limitat i un prestigi més que discutit.

El protectorat britànic sobre els indis mosquitos es va mantenir fins al 1860. Llavors, pel tractat de Managua, el territori va passar a Nicaragua a canvi del pagament anual d'una pensió al rei dels mosquitos. Amb la mort del rei (1864), Managua es va negar a continuar pagant la pensió i, de fet, Mosquitia va tornar a ser completament autònoma. Només va ser incorporada definitivament a Nicaragua al 1894, quan el president, el general José Santos Zelaya, va envair el territori i expulsar el rei dels mosquitos.

Tanmateix, fins i tot aleshores no es va produir una assimilació de la població mosquita, que habitava una regió perifèrica i econòmicament marginal, de manera que va mantenir la seva identitat durant el segle XX.

*Antoni Marimon
Universitat de les Illes Balears*